

Paul Glaser

Dansen met de vijand

Het oorlogsgeheim van tante Roosje

2016
Amsterdam

Rosa Regina Glaser, 1941

Zodra de naam bekend wordt, begint het onheil.
– Lohengrinsage

Een middeleeuws gedicht uit het jaar 1280 bezingt de heldendaden van de zwaanridder Lohengrin. Met een bootje, getrokken door een zwaan, zakt Lohengrin de Rijn af en komt aan bij het Duitse stadje Kleef, vlak bij Nijmegen. Daar verdedigt hij de eer van de edelvrouwe Elsa. Ze trouwen en zijn gelukkig met elkaar, maar hij verbiedt Elsa te vragen naar zijn herkomst en echte naam. Als zij haar nieuwsgierigheid niet meer kan bedwingen en er toch naar vraagt, stort Elsa zichzelf in het ongeluk.

Roosje aan de waterkant

Voorwoord

Dit is het waargebeurde verhaal van mijn tante Roosje. Ik vertel haar belevenissen op basis van haar dagboek, brieven, aantekeningen, fotoalbums, alsmede gesprekken met getuigen en met Roosje zelf. Direct na de oorlog heeft Roosje haar verraders bij de politie aangegeven. De bijbehorende rechercherapporten voorzien van vele getuigenverklaringen en overige documenten vond ik eveneens in haar archief.

Roosjes verhaal en daarmee het verhaal van mijn familie is voor de naoorlogse generatie verborgen gehouden. Het was een familiegeheim. Maar in de loop van vele jaren kwamen sporen boven water. Ik begon een zoektocht, die leidde tot de ontdekking van het bijzondere leven van Roosje en een verloren familie.

Als oudste van de naoorlogse generatie heb ik het verhaal van Roosje en van mijn zoektocht beschreven in dit boek. Het leert ons wat een sterk karakter en trouw aan jezelf blijven betekenen als het erop aankomt. Vertel het verder.

Paul Glaser

Paul

De koffer

Vanuit mijn raam op de derde verdieping zie ik het donkere plein, schaars verlicht door enkele straatlantaarns. De kinderkopjes glimmen in de druilerige regen en de lantaarns spiegelen zich als gebroken gele vlekken. Het is stil en rustig. Oude, statige hoge huizen omsluiten het plein en achter een enkel raam zie ik nog licht branden. Op dit tijdstip slapen de meeste mensen. Mijn oog valt op een groot, lomp gebouw te midden van die huizen. In zijn strengheid heeft het iets van een gesticht. Opmerkelijk, zo'n lomp gebouw aan dit mooie plein in het centrum van Krakau.

Morgen is de laatste dag van de conferentie. We zijn als ziekenhuisdirecteuren uit meerdere Europese landen bijeengekomen, wisselen ervaringen uit en bespreken hoe actuele vraagstukken in de gezondheidszorg het best kunnen worden aangepakt. De plenaire voordrachten en workshops zijn interessant. Ik ontmoet veel collega's uit andere Europese landen. Naast contacten binnen de workshops heb ik vandaag boeiende gesprekken gevoerd met twee collega's, een uit Bordeaux en een uit München. Het was een nuttig bestede dag, bedenk ik, uitkijkend over het glimmende plein.

Mijn vrouw is deze keer meegereisd. De studenten van de hogeschool waar ze werkt hebben vakantie en we zijn nooit eerder in Krakau geweest. Na afloop van de conferentie blijven we met enkele andere directeuren nog drie dagen langer, zo hebben we afgesproken. Ik verheug me daarop.

De eerste dag maken we een stadswandeling in Krakau, lopen door oude straten, over intieme pleintjes, bekijken rijk aangeklede kerken en een middeleeuws slot. De dag daarna bezoeken

we oude zoutmijnen in de buurt. Daar werd twee eeuwen lang zout gewonnen en ondergronds is dan ook een indrukwekkend gangenstelsel ontstaan met grote zalen, uitgehouwen in de zoutlagen. De laatste dag is een bezoek gepland aan het nabijgelegen grootste concentratiekamp van de Tweede Wereldoorlog, Auschwitz, met het aangrenzende Birkenau.

Naarmate de laatste dag van ons bezoek nadert, vraag ik me steeds meer af wat ik eigenlijk te zoeken heb in dat kamp. De avond voordat de bus ons de volgende dag erheen zal brengen, zeg ik tegen mijn vrouw dat ik geen zin heb in dat uitstapje. Ik heb nooit eerder een concentratiekamp bezocht en ben er ook niet nieuwsgierig naar. De documentaires die ik als middelbare scholier heb gezien, waren voor mij genoeg. Mensen crepeerden er en details over hoe ze precies crepeerden voegen voor mij niets toe aan de kern van die zwarte geschiedenis. Maar is dat wel de werkelijke reden? Is het niet een drogreden die iets verbergt wat dieper ligt? Intuïtief staat een bezoek aan een concentratiekamp me tegen. Waarom? Ik voel weerzin, ik wil niet mee, ik moet ervan wegblijven, dit is een geschiedenis om weg te stoppen, om te vergeten. Tegen mijn collega's zeg ik dat ik er al genoeg van heb gezien.

De volgende ochtend bij het ontbijt proberen enkele collega's mij over te halen om toch mee te gaan. We zijn nu toch in de buurt, houden ze me voor, hoe kan ik er nu geen belangstelling voor hebben? Omdat we steeds met elkaar zijn opgetrokken, laat ik me overhalen. Die ochtend stap ik met een gemengd gevoel de bus in.

Na een uur rijden komen we aan bij een uitgestrekte vlakte. Het kamp lijkt oneindig groot. Zover het oog reikt zie ik houten barakken. Onze gids is een jonge vent met kort blond haar die ons met een enorme glimlach welkom heet. Nadat hij zich heeft voorgesteld roept hij opgewekt *'Follow me'*, en gezamenlijk lopen we door de poort met daarboven de tekst **ARBEIT MACHT FREI**. Hier zijn onnoemelijk veel mensen vermoord, meest Joden, vertelt onze gids. Mannen, vrouwen, kinderen en zelfs baby's. Ik

voel me een ramptoerist. Wat doe ik hier? En waarom ben ik vanmorgen niet standvastiger geweest en in de stad gebleven?

De gids, nog steeds enthousiast, loodst ons langs een aantal stenen gebouwen en stopt bij een muur waar dagelijks mensen werden geëxecuteerd. Vervolgens komen we aan bij een gebouw waar dr. Clauberg destijds zijn medische experimenten uitvoerde. Het werd ook gebruikt om gevangenen te huisvesten en onze gids leidt ons door enkele sober verlichte zalen met achter glas in beslag genomen goederen.

Een vitrine bevat een enorme hoeveelheid brillen. Een andere ligt vol met afgeknipte haren, sommige nog met vlechten erin. Mijn vrouw en ik lopen als eersten naar de volgende zaal, waar een groot aantal koffers is tentoongesteld. De gevangenen moesten hun koffer labelen. Dan kon die niet zoekraken, zo werd hun voorgehouden. Op iedere koffer staat de naam van de eigenaar en het land van herkomst.

Mijn blik valt op een grote bruine koffer die helemaal vooraan staat. Ik schrik en verstijf; op de voorkant van de koffer staat geschreven dat die uit Nederland komt, en met grote letters de naam 'Glaser'. Mijn vrouw ziet het ook en pakt mijn hand. Het is mijn naam, een naam die in Nederland weinig voorkomt. Ik beweeg me niet, zeg niets en kijk alleen nog maar naar die koffer. Zo staan we daar dan, met voor ons, aangelicht door etalagelampen, een bizar landschap van koffers. Tientallen dringen zich aan ons op, grote, kleine, bruine, zwarte, mooie, smerige, en die met mijn naam staat vooraan. In de spiegeling van de vitrineruit zie ik ons staan in het schemerig zwart-wit van de sobere zaal, met vóór ons die helverlichte bruine koffer. Een koffer met mijn naam op weg naar nergens. We zijn alleen, kijken en zeggen niets, minutenlang.

Stemmen worden luider. Het zijn de mensen van onze groep die uit de zaal met brillen in onze richting komen gelopen. Ook zij zullen de koffer zien, daar is geen ontkomen aan. Ik verbreek de stilte en zeg tegen mijn vrouw: 'Hier heb ik absoluut geen zin

in, kom, we gaan.' We lopen snel de zaal uit, richting uitgang. De frisse lucht doet me goed. Na een tijdje komt de groep met de gids ook naar buiten.

'Heb je dat gezien, die bruine koffer met je naam erop?' Die vraag had ik gevreesd, en ik had stilletjes gehoopt dat niemand die naam had gelezen. Ik voel me opgelaten en verward, en nog voor ik antwoord kan geven vraagt een ander: 'Heeft familie van jou hier tijdens de oorlog gezeten?'

Schoorvoetend antwoord ik: 'Mijn naam op die koffer viel mij ook op. Ik weet niet van wie die geweest is.'

Meer vragen volgen, maar die ontwijk ik. Tot mijn opluchting neemt de gids weer het woord en leidt ons verder. Maar wat hij zegt hoor ik niet meer, mijn gedachten zijn bij de koffer. Eindelijk komen we terug bij de bus. Het uitstapje is afgelopen.

Bij het avondeten praat iedereen honderduit. Normaal zou ik daar volop aan meedoen, maar die avond ben ik stil en ga vroeg naar mijn kamer.

Het beeld van de koffer laat me niet los. 's Nachts in bed lig ik te piekeren. Waarom gaf ik mijn vrienden ontwijkende antwoorden, waarom draaide ik eromheen terwijl ik toch heel goed weet wat het antwoord is? Met het beeld van de koffer op mijn netvlies neem ik een besluit en val in slaap. De volgende ochtend weet ik het zeker: ik onthul mijn zoektocht naar ons familiegeheim.

Roosje

Vervlogen liefde

Het is 1933. Boy en ik wandelen door de straten van het centrum van Nijmegen en genieten van een mooie zomerse zondagnamiddag. Zo nu en dan kijk ik vanuit mijn ooghoek naar ons spiegelbeeld in de etalageruiten. Voor voorbijgangers lijkt het misschien dat we een stel zijn. Wat wil je ook, Boy is eenentwintig en ik word volgende week negentien jaar. Even voel ik verlangen naar liefde in mij opkomen. Maar Boy is alleen maar mijn kameraad. We dansen samen, spelen tennis en zwemmen. Afgezien van soms een kleine amoureuze bevlieging in de natuur zijn we gewoon vrienden. Een voorbijrijdende auto toetert mij weer terug in de realiteit.

‘Roosje, hoorde je dat, die auto toeterde naar jou,’ zegt Boy, die even stilstaat.

‘O ja, nou, ik heb niets met verliefde auto’s.’

Roosje met Boy in de natuur

‘De chauffeur keek alsof hij je kende, Roosje. Wie was dat?’

‘Geen idee,’ zeg ik ongeïnteresseerd. ‘Laten we maar verdergaan.’ We lopen in de richting van de Vereeniging, waar we met vrienden hebben afgesproken om te gaan dansen.

Ten minste twee keer per week ga ik naar de Vereeniging. Het is een begrip in Nijmegen, een prachtig gebouw met allerlei zalen, wandelgangen en bars. De grote zaal biedt plaats aan zestienhonderd mensen en er worden afwisselend concerten, opera’s, operettes, revues en toneelvoorstellingen gegeven. De foyer, met zijn mahoniehouten dansvloer, knusse meubilering in bordeauxrood en draaiend spiegeldak, is prachtig. Er is een wintercafé met lichte muziek. In de zomer speelt er een uitstekend dansorkest. Om de week zijn er internationale cabaretprogramma’s.

Als jong meisje had ik mijn ouders vaak horen vertellen over de Vereeniging en als ik over het prachtige Keizer Karelplein liep, keek ik altijd naar het gebouw. Het leek me geweldig, daar was het grote leven. Je kon niet zomaar naar binnen. Je moest ten minste zestien jaar zijn en bovendien lid.

Toen ik vijftien was, kreeg ik door een verdrietige gebeurtenis de lidmaatschapskaart van mijn vader. Zijn moeder stierf en hij ging een jaar in de rouw. Mijn moeder vond het maar niets om in haar eentje uit te gaan, een erfenis van haar bekrompen burgerlijke opvoeding. En zo kreeg ik mijn vaders lidmaatschapskaart. Ik wilde mijn vreugde niet uiten om mijn vader geen verdriet te doen, maar dit was voor mij echt een cadeau. Ik stapte zo in één klap het werkelijke, avontuurlijke leven binnen en met een zekere trots liep ik in mijn moeders gezelschap voor het eerst langs de blauw geüniformeerde portier op weg naar een concert.

Iedere donderdagavond vergezelde ik mijn moeder naar de concerten in de grote zaal van de Vereeniging. Ik genoot van de prachtige muziek, in het bijzonder van pianosolisten. Zo leerde ik niet alleen vele soorten klassieke muziek kennen maar tegelijkertijd ook het publiek dat daar kwam. Als jong meisje proefde ik daardoor het grote leven en dat smaakte naar meer.

Roosje, 16 jaar

Er was heel wat te zien. Dames die gedurende het concert voortdurend snoepten en de anderen irriteerden met het eeuwige papiergeritsel. Oude heren gewapend met toneelkijkers, waarmee zij in plaats van naar het toneel ongegeneerd naar de zaal gluurdën. Mensen in mooie avondkledij zonder echte belangstelling voor klassieke muziek, die al gauw na aanvang in slaap vielen. Zelfs een paukenslag kreeg hen niet wakker. Daarnaast waren er fanatieke muziekliefhebbers die met de partituur op hun knieën zaten en noot voor noot meelazen, alsof het hun grootste hobby was een eventuele fout van de dirigent op te sporen.

En dan de pauzes. De mensen wandelden op en neer in de lange corridors met grote spiegels. Wandelen, spiegelen en kritiseren, dat was hun tijdverdrijf. Ze liepen naar de foyer waar koffie geserveerd werd om even later weer verder te flaneren, buigend, knikkend en roddelend, vaak juist over degenen die ze een seconde geleden zo hartelijk groetten.

Ik genoot van die belevenissen en menig keer vroeg mijn moeder: ‘Roosje, wat sta je rond te kijken? Zoek je iemand?’

Ik antwoordde met een twinkeling in mijn ogen: ‘Nee, moe-

der, ik amuseer me met het publiek hier. Het is alsof ik in een dierentuin ben. Kijk om je heen, ik zie apen, ezels, vossen, uilen, varkens, olifanten, papegaaien en roofvogels.’

Roosje, 17 jaar

Het was niet alleen die ontdekking van het echte grote leven waardoor de Vereeniging voor mij een magische klank kreeg. De bezoeken brachten me ook terug naar mijn grote passie voor dansen, die was ontstaan toen ons gezin nog in Duitsland woonde. Ik groeide daar op in een welvarend milieu. Kort voor de Eerste Wereldoorlog was mijn vader in dienst getreden bij Margarine A.G. in Kleef, de eerste dochteronderneming in het buitenland van de familie Van den Bergh. Er werkten drieduizend man aan de productie van Blue Band-margarine. Mijn vader maakte snel carrière en klom op tot bedrijfsleider.

Toen na de voor Duitsland rampzalig afgelopen Eerste Wereldoorlog het leven in Kleef weer op gang kwam, woonden we voor langere tijd in het chique hotel Bollinger. Een statig gebouw te midden van grote armoede. Er logeerden ook Belgische officieren die het stadje bezet hielden. Als vijfjarig meisje liep ik overal in het hotel rond en iedereen deed aardig tegen mij.

Kleef in het interbellum; in het midden de Schwanenburg

Op een avond hoorde ik vanuit de grote zaal muziek en stemmen: ‘En een, en twee, en drie, en vier en voeten sluiten – drie en vier...’ Achter de glazen deuren gleden in schemerdonker schuifelende voeten op de maat voorbij. Lakschoenen, witte glacéhandschoenen, blozende gezichten van jonge studentjes. Midden in de zaal stond Liselotte Helfer, rossig, klein en tener, gehuld in een zwarttulen avondjapon. Ze gaf danslessen aan de jeugd van Kleef. Na zoveel jaren van ontbering tijdens de oorlog, kwamen de jonge mensen graag.

‘De heren brengen de dames naar hun plaats,’ hoorde ik haar zeggen, en een lange rij van paartjes liep arm in arm naar de dameszijde. Iedere heer maakte een lichte buiging die werd beantwoord met een ‘knicks’, een lichte kniebuiging, van de dame. ‘Vijf minuten pauze,’ gebood Fräulein Helfers melodieuze stem.

Met grote blauwe meisjesogen en halfgeopende mond keek ik van achter de glasdeuren met verlangen naar deze wereld en dacht: dansen, dat wil ik leren.

Op een ochtend zaten mijn moeder en ik in de ontbijtzaal. Schuin tegenover onze overvloedig gedekte tafel zat een knappe jonge vrouw. Zij dronk een kop zwarte koffie en at een plak roggebrood. Het was geen afgunst die haar blik herhaaldelijk

Danslerares Liselotte Helfer

onze kant op dreef, het was honger. Mijn moeder begreep het. Ze kende het Duitse dansleraresje alleen van zien en hoorde wel eens dubbelzinnigheden over haar. Maar dat was niet haar zaak. Ze maakte een extra ontbijtbord – Hollandse beschuitjes met roomkaas en verse vis – klaar en even later bood ik dat met een Duitse knicks aan Liselotte Helfer aan.

‘Is dat voor mij? Wat lief, maar ik zal eerst je mammie bedenken.’

Er ontstond een geanimeerd gesprek en nu had ik de gelegenheid om mijn idool van dichterbij te zien. De mooie kleine voeten, de dunne zijden kousen, een elegante linnen japon, mooie slanke handen met een ring met een camee, het rossige haar met een enkele speld vastgezet. Ze hoefde geen chique kleren te dragen. Ze was ongelooflijk mooi.

Het resultaat van deze ontmoeting was dat ik werd uitgenodigd voor de volgende dansles. Toen Fräulein Helfer die avond met mij de grote zaal in kwam lopen, keken haar leerlingen verbaasd.

‘Dit is Roosje en ze is onze nieuwe danseres,’ legde ze uit. On-

danks mijn jonge leeftijd leerde ik al snel de eerste passen en ik danste of mijn leven ervan afhing. Ik ging er helemaal in op. Als de officieren in het hotel mij na een tijdje vroegen ‘Wat wil je later worden?’ was prompt mijn antwoord: ‘Fräulein Helfer.’

Boy en ik wandelen verder en zien in een van de straten achter een hoog opgeschoven raam een jonge man zwaaien. Hij wenkt ons binnen.

‘Heb je zin om mee te gaan?’ vraagt Boy. ‘Dat is een vriend van mij. Een aardige vent, je zult het zien.’ In het grote, gemeubelde appartement stelt Boy mij voor aan Wim Vermeulen.

‘Wat kan ik voor je inschenken?’ vraagt Wim, en even later toosten we op onze kennismaking en elkaars gezondheid. Wim is charmant, een gezellige verteller en een aandachtige toehoorder tegelijk. Op zijn bureau staan meerdere foto’s van hetzelfde meisje. Zeker zijn vriendinnetje, denk ik. Ik voel mijn wangen warm worden, niet bij het zien van de foto’s maar omdat ik zeker weet dat Wim zijn ogen op mij gericht houdt. Ik voel me betrappt.

Het gesprek gaat verder. ‘Wat doen jullie vanavond?’ informeert hij.

‘Naar de Vereeniging,’ zegt Boy.

‘Ga met ons mee,’ zeg ik prompt.

‘Mag ik?’ vraagt Wim lachend. ‘Ik wil jullie niet tot last zijn.’

‘Je bent voor ons geen last,’ zeg ik. ‘We vinden het fijn als je meegaat.’

Hij heeft iets aantrekkelijks, niet alleen qua uiterlijk, maar ook in zijn manieren, zijn houding. Zijn haren zijn strak naar achteren gekamd en hij ruikt als een man. Hij is groter en iets ouder dan ik, slank, en hij beweegt zich soepel. Ik ben nieuwsgierig.

Die avond zitten Boy en ik in de Vereeniging en wachten op Wim. Zodra hij binnenkomt zie ik hem. Hij heeft een meisje bij zich, waarschijnlijk het meisje van de foto’s op zijn bureau, maar als ze dichterbij komen herken ik haar.

‘Ik zag haar bij de garderobe,’ zegt Wim zodra hij bij ons tafeltje aankomt, ‘en omdat ze alleen was heb ik haar gevraagd of ze zin had om mee te komen.’

‘Voorstellen hoeft niet,’ roep ik opgelucht, ‘we kennen elkaar al lang,’ en ik geef mijn tennisvriendin Lydia een knipoog. Ook Boy kent haar, we schieten in de lach. Ze pakken een stoel, komen aan ons tafeltje zitten.

We drinken wat en Wim vertelt over zijn werk als piloot bij de burgerluchtvaart. Zijn enthousiasme valt mij op. Allerlei details over vliegtechnieken krijg ik te horen en als hij erover blijft doorpraten vraag ik hem waar hij vandaan komt.

‘Ik kom uit een gezin van vier kinderen. Mijn vader is lang geleden overleden en hier in Nijmegen woon ik op kamers. Daar hebben we elkaar deze namiddag ontmoet. Het bevalt me hier in Nijmegen prima, vooral in aardig gezelschap, zoals nu,’ zegt hij met een lach op zijn gezicht en vertelt verder.

‘Voor mijn werk moet ik regelmatig naar het vliegveld in Eindhoven. Dat is wat verder weg maar ik heb een auto. Een reis van ongeveer twee uur van deur tot deur.’

Hij vervolgt: ‘Ik hoef niet dagelijks naar het vliegveld te rijden. Soms heb ik een week vrij en ben dan hier in Nijmegen. Maar soms ben ik ook lang van huis, onderweg naar een ver land. Ik heb zelfs al enkele keren meegevlogen als copiloot naar Nederlands-Indië. Dat duurt heen en terug enkele weken, met veel tussenlandingen om te tanken, uit te rusten en onderhoud aan het vliegtuig te plegen. Het is avontuurlijk werk.’ Hij kijkt mij lachend aan.

Die avond dansen Wim en ik veel samen. Doordat onze vrienden bij de tafeltjes blijven zitten en druk met elkaar praten, valt het niet zo op. Ook Boy merkt het niet. Binnen het groepje voert hij het hoogste woord. Alleen Lydia heeft iets in de gaten, ze heeft een paar keer met een glimlach naar mij gekeken.

Wim en ik zeggen weinig. Des te meer kijken we in elkaars ogen. Het voelt meteen goed. Na afloop maken we een afspraak om te gaan fietsen.

Al spoedig zoeken we elkaar regelmatig op. Bij Wim voel ik me rustig en veilig. Ik hoef me bij hem niet uit te sloven en ook hij blijft zichzelf. Geen opschepperij, geen show. Na verloop van tijd merk ik aan alles dat hij helemaal gek op me is en ik voel me bij hem prettiger, zekerder dan bij vorige vriendjes.

Toen ik jong was voelde ik me altijd gespannen bij jongens. Mijn ouders hebben mij nooit over jongens en de liefde voorgelicht. Ook had ik geen oudere zus of broer bij wie ik te rade kon gaan of mijn hart kon uitstorten. Ik heb het allemaal zelf moeten ontdekken. Ik herinner me nog goed mijn eerste afspraakje met een jongen, toen ik dertien jaar was. Dat was met mijn buurjongen, Nico. Het stelde weinig voor, zowel Nico als ik was te verlegen. Van een zoen is het zelfs niet gekomen. Het alleen samenzijn met een jongen was op zich al opwindend genoeg. Nico verhuisde korte tijd later naar een andere streek en daarmee was het over.

Mijn nieuwsgierigheid naar de verschillen tussen jongens en meisjes is toen wel gewekt. Liggend op bed met geleende boeken over het seksuele leven, vaak met pornografische foto's en tekeningen, liet ik de nieuwe, interessante maar griezelig benauwende zaken op me inwerken. De ene keer voelde ik een prop in mijn keel en zou het liefst willen huilen. Een andere keer keek ik met meer dan gewone belangstelling naar de broek van mijn vader of van iedere andere willekeurige mannelijke bezoeker. Mijn nieuwsgierigheid ging gepaard met een grote angst voor datzelfde geheimzinnige. Kon ik er maar eens met iemand over spreken...

Ik ontmoette Lydia bij de tennisclub toen ik veertien jaar was. Lydia was destijds een fors meisje, altijd duur gekleed, met gelakte en gepolijste nagels, ze gebruikte poeder, een beetje lippenstift en rouge. Ze was zes jaar ouder dan ik en introduceerde mij in de grote, spannende wereld van de jongens.

We bespraken samen alle jongens van de tennisclub. Ze vertelde over haar avonturen in de mondaine Belgische badplaats

Tennisclub, Roosje meest rechts

Oostende, waar ze met haar ouders naartoe ging. In het Casino had ze gedanst met Belgische jongens en toen ze me de foto's liet zien kon ik mijn afgunst maar amper verbergen.

Lydia stelde mij voor aan haar vierentwintigjarige nicht Maud en twintigjarige neef Willy. Maud was omroepster bij de Nijmeegse Radiocentrale en had echte jongensmanieren. Ze hield van zwemmen, paardrijden en motoren. Willy speelde goed piano en trad op in de Duitse Ufa-films als stand-in van beroemde artiesten, die zelf niet piano konden spelen. Alleen zijn handen waren dan te zien op het witte doek en zo pronkten beroemde acteurs met andermans veren. Ik vond het allemaal geweldig.

‘Willy is echt sympathiek,’ bekende ik Lydia.

‘Probeer hem verliefd op je te maken,’ was haar laconieke antwoord. Om dan te vervolgen: ‘O nee, dat gaat toch niet. Hij is..’ en veelbetekenend sloeg ze met haar platte rechterhand een paar maal op haar linkerbovenhand.

‘Zo?’ vroeg ik. ‘Wat is dat voor iets?’ en daarbij herhaalde ik het voorgedane gebaar.

‘Dat is een homoseksueel,’ zei Lydia belerend. ‘Ach, jij bent echt een groentje.’